

О.Б. Марченко, студент 4 курс, група екології
Ю.В. Проценко, к.б.н., асистент кафедри екології та зоології
 ННЦ «Інститут біології та медицини»
 Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УГРУПОВАННЯ КОМАХ ШТУЧНИХ ГНІЗД ЛІСОСМУГ ОКОЛИЦЬ С. МЕЧЕНКИ (ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Лісосмуги – унікальні екосистеми, що оптимізують структуру агроландшафтів та створюють екологічні ніші для тварин, сприяючи збереженню біорізноманіття. На сьогодні існують різноманітні роботи по вивченню тварин у лісосмугах. Є роботи по вивченню ссавців, птахів, батрахогерпетофауни, макро- та мезофауни лісосмуг. Щодо комах, то одні ряди добре досліджені (такі як Hymenoptera та Coleoptera), а інші – недостатньо (Odonata, Orthoptera, Homoptera). Однак загалом біорізноманіття лісосмуг потребує глибшого вивчення: не зрозуміло, які структурні особливості притаманні кошачиним угрупованням у лісосмугах.

Одним із методів, який дозволяє оцінювати біорізноманіття, це метод гнізд-пасток. Гнізда-пастки складаються із пучків нарізаних очеретин різного діаметру. Такі гнізда надають можливості збирати численні дані про видове різноманіття комах окремої місцевості; виявити особливості біології окремо взятих видів; ця методика відіграє важливу роль в описанні нових видів та дозволяє оцінити стан порушеності екосистем.

Метою даної роботи було вивчення угруповань комах у лісосмугах за допомогою штучних гнізд.

У роботі був використаний матеріал, отриманий за допомогою гнізд-пасток, встановлених в п'яти лісосмугах біля сільськогосподарських полів в околицях села Меченки, Пирятинського району Полтавської області протягом 2020–2021 років. Гнізда встановлювали на початковій, серединній та кінцевій частині лісосмуг. В кожній точці було встановлено по два гнізда з двох боків лісосмути. Всього було встановлено 30 гнізд. Чотири лісосмути орієнтовані на північний схід, одна орієнтована на північний-захід.

За результатами аналізу отриманих даних, встановлено, що у 2020 році було заселено 5,7 % трубочок, а у 2021 році – 9,3 %, від загальної кількості трубочок. Згідно з літературних джерел, останній показник може свідчити про досить високий рівень заселення.

Загалом у гніздах виявлено 10 видів комах-поселенців, які належать до 8 родів та 5 родин. Найбільшу відносну чисельність мали родини Vespidae (41 %) та Pompilidae (31 %), досить високу – родина бджіл Megachilidae (19 %) та найменшу – Colletidae (5 %) та Crabronidae (4 %).

Найбільшу відносну чисельність мали види *Dipogon bifasciatus* (Geoffroy, 1785) (28 %), *Megachile centuncularis* (Linnaeus, 1758) (19 %), *Discoelius zonalis* (Panzer, 1801) (16 %), *Ancistrocerus parietinus* (Linnaeus, 1772) (14 %), значно меншу – *Ancistrocerus gazella* (Panzer, 1798) (9 %), *Hylaeus communis* (Nylander, 1858) (5 %), *Dipogon subintermedius* (Magretti, 1886) (3 %), найменшу – *Stenodynerus chevrieranus* (de Saussure, 1855) (2 %), *Nitela borealis* (Valkeila, 1974) (2 %), *Passaloecus gracilis* (Curtis, 1834) (2 %).

Можна спостерігати, що дорожня оса *Dipogon bifasciatus* (Geoffroy, 1785) є домінантом, а бджола *Megachile centuncularis* (Linnaeus, 1758) – субдомінантом серед виявлених комах.

Крім комах-поселенців виявлено їх паразитів, що відносились до паразитичних мух, їздців та осблискіток. Ними було заражено 1,4 % трубочок.

Згідно з літературних джерел, оцінити антропогенний вплив на угруповання комах можна за трьома критеріями: за відносною чисельністю хижих ос, що полюють на павуків, за наявністю рідкісних видів, за чисельністю бджіл. Значна відносна чисельність дорожніх ос *Dipogon bifasciatus* (Geoffroy, 1785), бджіл *Megachile centuncularis* (Linnaeus, 1758) та наявність рідкісного виду осі *Discoelius zonalis* (Panzer, 1801) може свідчити про те, що антропогенний вплив загалом на досліджену територію незначний.

Виявлено 8 гнізд зі значною кількістю особин: 3 гнізда у першій лісосмузі, 1 гніздо у другій та третій лісосмугах, жодного у четвертій лісосмузі, 3 гнізда у п'ятій лісосмузі. Усі згадані гнізда, розташовані на краях лісосмуг. Проте сім цих гнізд межують з різними біотопами: лісові насадження, населений пункт, землі, що не використовуються в агропромисловості. Ймовірно, комахи мігрують у лісосмути з вищезгаданих біотопів, що і визначає великий ступінь заселеності саме цих гнізд.